

Jukka Paarma

TYÖNÄKYNÄ ELÄMÄ

Saarna 2. pääsiäispäivänä Mikael Agricolan juhlan messussa Turun tuomiokirkossa 9.4.2007

Luuk.24:13-35

Mikael Agricolan kuolemasta on juuri tänään tullut päivälleen 450 vuotta. Oikeastaan on merkittävää, että Agricolan päivää vietetään vuosittain hänen kuolemansa päivänä. Miehen, jonka koko elämäntyö keskittyi toimiin elämän puolesta. Hän kirjoitti Uuden testamentin käännöksessään nämä Jeesuksen sanat: *"Mine tulin senpäle, ette heile pite Eleme oleman, ja yldekyllle oleman."* Nykykielen mukaisena raamatunkäännöksenä se kuuluu: *"Minä olen tullut antamaan elämän, yltäkylläisen elämän"*.(Joh. 10:10)

Syy siihen, että Agricolan päivää vietetään kuolinpäivänä on tietenkin se, että emme tunne syntymäpäivää, emme tarkasti edes syntymävuotta. Kuolemasta on sen sijaan tarkka tieto. Paluumatkalla rauhanneuvotteluista Moskovasta Agricola sairastui ja kuoli reessä 9.4.1557. Se tapahtui Karjalan kannaksella silloisessa Uudenkirkon pitäjän Kyrönniemen kylässä.

Pernajasta syntyisin olevasta Mikael Olavinpojasta tuli Agricola, suomalainen suurmies, suomen kirjakielen ja suomalaisen kirjallisuuden isä. Kirjoittaessaan, julkaistessaan ja kustantaessaan ensimmäiset suomenkieliset kirjat, yhdeksän kappaletta, hän joutui ei ainoastaan etsimään vieraiden kielten sanoille suomalaisia vastineita vaan luomaan itse suuren joukon sanoja ja hahmottamaan kirjoitusasun ennestään vain puhutuille sanoille.

Runsaat pari vuotta sitten järjestetyssä Suurin suomalainen - äänestyksessä Agricola oli muuten ainoa kärkijoukossa, joka ei kuulunut lähihistoriaamme. Muut kymmenen ensimmäistä olivat kaikki ajallisesti lähellä, noin miesmuistin päässä äänestäjistä.

Mikä sitten teki Agricolasta suurmiehen? Mikä sai hänet ryhtymään suururakkaan, työlääseen kielen kehittämiseen ja kirjojen julkaisemiseen? Vastaus löytyy helposti hänen elämänvaiheistaan. Hänellä oli visio, näky. Ja sen vision nimi oli Elämä. Elämä suomalaiselle kansalle, se elämä, josta pääsiäisen sanoma kuoleman voittamisesta kertoo. Se hyvä elämä, josta Jeesus Kristus antoi sekä opetuksen että hyvän esimerkin. Hyvä elämä täällä ja ikuinen elämä. Tai niin kuin Agricola Uuteen testamenttiinsa kirjoitti: *"Heile pite Eleme oleman, ja yldekyllle oleman"*. "Jeesus tuli antamaan elämän, yltäkylläisen elämän".

Elämän eväät löytyvät Jumalan sanasta. Se oli saatava kaikkien ulottuville. Kansan oli itse päästävä kuulemaan sanaa, ei latinankielellä vaan omalla äidinkielellään. Kansaa oli opetettava lukemaan, jotta se voisi itse tarttua sanaan, lukea ja ymmärtää ja arvioida. Kaikilla oli oikeus. Siinä iskettiin lujasti paikalleen yksi suomalaisen demokratian kulmakivistä, samalla kansanopetuksen periaatteelliset lähtökohdat.

Jo nuorena miehenä, ollessaan Turun piispan kanslerina, hän alkoi toteuttaa tätä luterilaisen uskonpuhdistuksen visiota. Raamattu suomeksi, Jumalan sana kaikille ymmärrettäväksi. Lisäoppia hän kävi hakemassa opiskelumatkallaan uskonpuhdistuksen isiltä Lutherilta ja muilta ja sai pitkän työskentelyn jälkeen Uuden testamentin valmiiksi vuonna 1548. Oheistuotteina oli syntynyt

pienempiä kirjoja, aapisesta eli Abc-kirjasta alkaen. Maalaus Agricolasta luovuttamassa Uutta testamenttia Ruotsin kuninkaalle Kustaa Vaasalle koristaa tämän tuomiokirkon kuorin seinää.

Halu, näky, visio saada Raamatun sana suomalaisille heidän omalla kielellään synnytti kirjakielen, ja se pani alulle suomenkielisen kirjallisuuden kehityksen. Agricola oli kirkonmies, hänellä oli kirkon usko. Hän suoritti sen tehtävää. Siitä seurasi, että hänestä tuli myös suomalainen suurmies.

Elämä oli Agricolan työnäky, se oli uskonpuhdistuksen ja koko kristinuskon sanoman ydintä. Miten saada hyvä elämä, mielekäs, turvallinen, jota kuoleman valtakkaan ei nujertaisi? Tämähän taitaa olla ihmisten suuri kysymys kaikkialla ja kaikkina aikoina. Sitä varten on syntynyt monia uskontoja. Ihmiset ovat tahtoneet löytää vastauksia elämän kysymyksiin, ovat kurkottaneet tuonpuoleiseen ja luoneet omat uskontonsa ja omat jumalansakin, joihin tarpeen tullessa turvautua.

Kristillisen uskon lähtökohta on toinen. Se ei ole lähtenyt ihmisen luomasta jumalakuvasta tai hänen kehittämästään uskonnosta. Päinvastoin, Jumala on puhunut ihmisille. Se on tapahtunut ihmisten kokemusten ja ihmisten kielen välityksellä. Siitä ovat syntyneet pyhät kirjoitukset, Raamattu. Niissä meille välitetty uskon tie elämään on jotain toista kuin inhimillinen uskonto. Se jopa loukkaa järjellistä ihmisajattelua, on sen vastainen, kun se puhuu Jumalan pojan kärsimyksestä, kuolemasta ja ylösnousemuksesta. Jumalan sana ei ole ihmisen uskonnollisen kaipuun tuote vaan meille annettu Jumalan rakkauden osoitus meidän elämämme puolesta.

Raamattu ymmärretään kuitenkin helposti väärin, jos se käsitetään kirjaksi, joka sinänsä on pyhä ja läpikotaisin jumalallinen ja unohdetaan, että se on syntynyt ihmisten välityksellä erilaissa ihmisten historian tilanteissa. Silloin Raamatusta tulee lakikirja, eikä Elämän kirja. Raamatun inhimillisyys on aiheuttanut sen, että historian aikana sitä on tulkittu ja luettu niin monin tavoin, on syntynyt erilaisia kirkkokuntia vaikka kuinka paljon, ja samassakin kirkossa ymmärretään sen yksityiskohdat eri tavoin.

On löydettävä ja ymmärrettävä Raamatussa oleva Jumalan sana. Pelkkä kirjain ei riitä. Kirjain kuolettaa, henki tekee eläväksi, sanoi jo apostoli Paavali.

Tästä oli erinomainen esimerkki tämän päivän evankeliumissa. Siinähan kaksi opetuslasta kulki Emmaus-nimiseen kylään murheissansa Jeesuksen kuolemasta. He eivät ymmärtäneet sen merkitystä, puhumattakaan ylösnousemuksesta. Raamatun kirjoitukset olivat heille kyllä tuttuja. Niiden merkitys aukeni kuitenkin vasta, kun Kristus itse selitti heille. *"He sanoivat toisilleen: "Eikö sydämemme hehkunut innosta, kun hän kulkiessamme puhui meille ja opetti meitä ymmärtämään kirjoitukset?"*

Meille on kirkossa aina opetettu että Raamattua on luettava ja selitettävä hengellisesti. Sitä ei tule lukea kuin laki- tai reseptikirjaa, vaan niin kuin rakkauskirjettä. Siinä on sanoma, elämän sanoma meille. Kun sanoma kohtaa ihmisen, silloin voi "sydän hehkua innosta", kuten kerran Emmauksen tiellä.

Mikä sitten on oikea selitys- ja tulkintatapa monien erilaisten raamatuntulkintojen joukossa, onko oikeaa? Agricolalta ja hänen perinnöstään kannattaa etsiä vastaus. Hän oli oppinut ja itse noudatti luterilaisen uskonpuhdistuksen omaksumaa raamatukäsitystä ja selitystapaa. Luther oli opettanut että eri raamatunkohdat ovat tärkeydeltään erilaisia. Olennaista on nähdä koko Raamatun tarkoitus ja keskus. Se on Kristus ja ilmoitus siitä, miten ihminen tulee vanhurskaaksi, eli miten hän löytää Jumalan, ja miten hän löytää sen elämän isolla E:llä.

Uskonpuhdistajat ilmaisivat eri raamatunkohtien merkityksen mittapuun sillä, miten ne ”ajavat Kristusta” Tämä ilmaisu voidaan ymmärtää niin, että se mikä johtaa lukijaa ja kuulijaa lähestymään ja ymmärtämään Kristusta, mikä vetää häntä Jumalan yhteyteen, se nimenomaan on Jumalan sanaa, se on tärkeintä. Siksi Agricolakin kirjoitti Jeesuksen sanat: *”Mine tulin senpäle, ette heile pite Eleme oleman, ja yldekyllä oleman. - Minä olen tullut antamaan elämän, yltäkylläisen elämän”*.

Pääsiäisen sanoman ymmärtäminen ja sen kohtaaminen syntyy siis Jumalan sanasta. Mutta huomasitteko evankeliumin kertomuksesta, että oli toinenkin asia, joka avasi opetuslasten ymmärryksen ja sytytti innon. Kun ylösnoussut *”otti leivän, kiitti Jumalaa, mursi leivän ja antoi heille. Silloin heidän silmänsä aukenivat ja he tunsivat hänet”*. Yhteinen ateria, ehtoollisen vietto, Ylösnousseen kohtaaminen, kuuluvat yhteen.

Uskonpuhdistajan perintö kutsuu meidät Raamatun ja Jumalan sanan äärelle uudestaan ja uudestaan. Ja se kutsuu ehtoolliselle, kohtaamaan Hänet, joka antaa elämän, yltäkylläisen elämän.